УДК 331.2:316.3

Левчук О. М.
старший викладач
кафедри фінансів,обліку і
аудиту Харківського еконо-
міко – правового університе-
ту.

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНИХ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ

Анотація У статті розглянуто питання формування показника прожиткового мінімуму як ключового нормативу, що характеризує рівень життя населення та визначає більшість показників соціального блоку бюджету.Проаналізовано суперечливість розрахунків споживчого кошика та прожиткового мінімуму, відсутність у розрахунках низки сучасних життєво необхідних витрат,що суперечить міжнародним стандартам рівня та якості життя населення країни. Наголошується на необхідності зміни методології розрахунків прожиткового мінімуму з урахуванням сучасних умов життя.

Ключові слова: прожитковий мінімум, соціальний стандарт, рівень забезпеченості прожиткового мінімуму, споживчий кошик,інтеграційні процеси.

Annotation The article discus the problem of minimum of subsistence formation as a key normative formalizing of the living level and determine the main social component of budget. The article analyze the contradictions of consumer basket calculation and underline about necessary of change the methodology calculation of minimum subsistence.

Key words: minimum of subsistence, social standard, the level of minimum of subsistence provision, consumer basket, integrations process

Постановка проблеми: Державна соціальна політика України базується на ідеї соціальних мінімумів: мінімальна зарплата, мінімальна пенсія, прожитковий мінімум тощо. На основі прожиткового мінімуму запроваджено нову систему соціальних стандартів, що стало ключовим етапом реформування соціальної політики. Сьогодні експерти зазначають, що розміри мінімальних державних соціальних стандартів і гарантій є заниженими,що суперечить міжнародним принципам визначення якості життя населення.

Метою статті є Розглянути нинішню структуру українського споживчого кошика, зокрема норми споживання, склад продуктів харчування, набір непродовольчих товарів та послуг і з'ясувати, наскільки споживчий кошик українського громадянина відповідає міжнародним нормам формування аналогічного кошика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нагальні питання щодо визначення методики розрахунку споживчого кошику та прожиткового мінімуму як базового соціального стандарту розглядались у вітчизняній економічній літературі такими вченими як В. Столяров, А. Колосок, С.Бурлуцький, Н. Савченко, Т. Кір'ян, М. Шаповал. та ін., але залишаються недостатньо дослідженими проблеми методик розрахунків базових соціальних стандартів.

Необхідність приведення прожиткового мінімуму до реального показника та підняття його до належного рівня широко обговорюється на всіх рівнях державної політики, особливо профспілками України[2]. Необхідність осучаснення прожиткового мінімуму зазначалася Міністром соціальної політики на засіданні Верховної Ради від 27.02.2013 р., а також окремими депутатами, які вносили законопроекти щодо удосконалення Закону України «Про прожитковий мінімум».

Основу для розрахунку прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить вартість мінімальних наборів продуктів харчування, послуг та непродовольчих товарів, які зазвичай називаються споживчим кошиком. Від цінової величини споживчого кошику залежить, на якому рівні буде встановлений прожитковий мінімум, а отже і всі інші соціальні стандарти, гарантії, виплати та допомоги. В цьому контексті особливої гостроти набуває вміст та методика обрахунку споживчого кошику та прожиткового мінімуму.

Сучасний розрахунок прожиткового мінімуму здійснювався відповідно до методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, затвердженої Наказом Мінпраці, Мінекономіки та Держкомстату України (від 17.05.2000 р. № 109/95/157), виходячи з наборів продуктів харчування, мінімальних наборів непродовольчих товарів та

послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів № 656 від 14 квітня 2000 року.

При формуванні мінімального набору продуктів харчування враховується їх хімічний склад та енергетична цінність, а також норми фізіологічних потреб, рекомендовані ВООЗ. Цей набір розрахований на основі норм споживання продуктів харчування для різних категорій населення, розроблених науково–дослідним інститутом харчування МОЗ України на підґрунті методичних розробок щодо фізіологічних потреб, здійснених Ленінградським інститутом гігієни праці ще 1990 року.

Склад споживчого кошика України був затверджений у 1992 році й відтоді суттєво не переглядався. Цілком очевидно, що методика створення споживчого кошика застаріла. Таким чином, набір продуктів харчування, наборів непродо-вольчих товарів та наборів послуг, що складає теперішній споживчий кошик, можна вважати нелегітимним.

Споживчий кошик, що складається з 335 компонентів, не переглядавсяв Україні з 2000 року, у той час як законодавством передбачається його перегляд кожні 5 років.

Раціональний споживчий бюджет відображає споживання товарів і послуг, забезпеченість предметами культурно-побутового та господарського призначення у відповідності з науково обґрунтованими нормами та нормативами задоволення раціональних (розумних) потреб людини.

Такою може бути наступна структура: продукти харчування не повинні перевищувати 30%, непродовольчі товари 47% (із них тканини, одяг, взуття 20%; меблі, предмети культури і побуту 18%; інші товари 9%) і всі послуги 23%. Фактична структура споживання населення далека від раціональної.

Відповідно до Закону України № 1165-VII от 27.03.2014 році збільшення прожиткового мінімуму не передбачається. Стаття 7 цього Закону передбачає

Встановлення у 2017році прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі 1762 гривні для працездатної особи,та 1373 грн для непрацездатної особи . А індекс споживчих цін станом на грудень 2017 року склав 109%.

Висновки Як бачимо, ситуація з встановлення соціальних стандартів бажає кращого. Динаміка зросту споживчих цін значно

випереджає доходи населення. В сучасних умовах господарювання,а передусім політичних умов коли,нажаль, всі Державні інституції не «працюють» говорити про найближче поліпшення ситуації з переглядом соціальних стандартів,а також споживчого кошику який є базою розрахунків не є можливим. Такий стан речей певним чином гальмує інтеграційні процеси.

Література:

[1] Постанова Президії Федерації професійних спілок України «Про заходи з нагоди відзначення у 2013 році Всесвітнього дня соціальної справедливості» від 11.12.2012 м. Київ № П-15-7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fpsu.org.ua/component/content/article/142-den-socialnoi-spravedlivosti/602-zahodysocsprav-2.

[2] Інформація про стан забезпечення соціальної справедливості в Україні. Додаток до Постанови Президії Федерації професійних спілок України від 11.12.2012 м. Київ № П-15-7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fpsu.org.ua/component/content/article/142-den-socialnoi-spravedlivosti/602-zahodysocspra-2.

[3] Виступи на розширеному засіданні Кабінету Міністрів України від 27.02.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :// http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246100067.

[4] Законопроект № 6565 від 22.06.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6565&skl=7.

[5] Законопроект № 2250 від 08.02.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45714.

[6] Пункт 1 статті 3 Закону України «Про прожитковий мінімум» в редакції від 09.12.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-14.

[7] Закон України № 1165-VII от 27.03.2014